

Briselē, 2021. gada 12. februārī
REV2 – izstāj 2018. gada 27. aprīļa
paziņojumu (REV1)

PAZIŅOJUMS IEINTERESĒTAJĀM PERSONĀM

APVIENOTĀS KARALISTES IZSTĀŠANĀS UN ES NOTEIKUMI IEKŠĒJĀ ENERĢIJAS TIRGUS JOMĀ

Kopš 2020. gada 1. februāra Apvienotā Karaliste ir izstājusies no Eiropas Savienības un kļuvusi par trešo valsti¹. Izstāšanās līgumā² bija paredzēts pārejas periods, kas beidzās 2020. gada 31. decembrī. Izstāšanās līgumā bija paredzēti arī atdalīšanās noteikumi, kas noteiktās situācijās piemērojami pēc pārejas perioda beigām.

Pārejas periodā Eiropas Savienība un Apvienotā Karaliste risināja sarunas par Tirdzniecības un sadarbības nolīgumu, kas tika parakstīts 2020. gada 30. decembrī³, un to provizoriski piemēro no 2021. gada 1. janvāra⁴.

Visām ieinteresētajām personām un jo īpaši ekonomikas dalībniekiem tiek atgādināts par juridisko situāciju, kas ir spēkā kopš pārejas perioda beigām, ņemot vērā Tirdzniecības un sadarbības nolīgumu (sk. tālāk A daļu). Šajā paziņojumā ir arī izskaidroti noteikumi, kas kopš pārejas perioda beigām ir piemērojami Ziemeļīrijā (sk. tālāk B daļu).

Lūdzam ņemt vērā, ka šis paziņojums neattiecas uz ES noteikumiem šādās jomās:

- siltumnīcefekta gāzu emisijas kvotu tirdzniecība,
- finanšu pakalpojumi,
- izcelsmes apliecinājumi un uzstādītāju sertifikācija,
- PVN un akcīze.

Šajās jomās tiek gatavoti vai jau ir publicēti citi paziņojumi.

¹ Trešā valsts ir valsts, kas nav Eiropas Savienības dalībvalsts.

² Līgums par Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības un Eiropas Atomenerģijas kopienas (OV L 29, 31.1.2020., 7. lpp.) (izstāšanās līgums).

³ Tirdzniecības un sadarbības nolīgums starp Eiropas Savienību un Eiropas Atomenerģijas kopienas, no vienas puses, un Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienoto Karalisti, no otras puses, OV L 444, 31.12.2020., 14. lpp.

⁴ OV L 1, 1.1.2021., 1. lpp.

A. JURIDISKĀ SITUĀCIJA KOPŠ PĀREJAS PERIODA BEIGĀM

Kopš 2021. gada 1. janvāra ES *acquis* par iekšējo enerģijas tirgu⁵ Apvienotajai Karalistei un tās teritorijā vairs nav saistoši⁶.

Tam ir konkrēti šādas sekas.

1. KOMPENSĀCIJA STARP PĀRVADES SISTĒMU OPERATORIEM (PSO)

Regulā (ES) 2019/943⁷ ir noteikti principi, kas piemērojami pārvades sistēmu operatoru savstarpējam kompensācijas mehānismam un maksai par piekļuvi tīkliem.

Pamatojoties uz šiem principiem, Komisijas Regulā (ES) Nr. 838/2010⁸ noteikts, ka ES PSO saņem kompensāciju par pārrobežu elektroenerģijas plūsmu pārvadīšanu savos tīklos. Šī kompensācija aizstāj konkrētu maksu par starpsavienotāju izmantošanu.

Attiecībā uz trešo valstu elektroenerģijas importu un eksportu Komisijas Regula (ES) Nr. 838/2010⁹ paredz, ka pārvades sistēmas izmantošanas maksa ir maksājama par visu plānoto elektroenerģijas importu un eksportu no ikvienas trešās valsts, kura nav pieņēmusi nolīgumu par to, ka tā piemēros Savienības tiesību aktus.

Tirdzniecības un sadarbības nolīguma ENER.13. panta 3. punktā paredzēts, ka katra Puse veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka pēc iespējas drīz tiek noslēgts daudzpusējs nolīgums saistībā ar kompensāciju par izmaksām, kas rodas, pārvadot pārrobežu elektroenerģijas plūsmas starp pārvades sistēmu operatoriem, kas piedalās pārvades sistēmu operatoru savstarpējā kompensāciju mehānismā, kurš izveidots ar Komisijas Regulu (ES) Nr. 838/2010, un Apvienotās Karalistes pārvades sistēmu operatoriem.

Daudzpusējā nolīguma mērķis ir nodrošināt, ka i) Apvienotās Karalistes pārvades sistēmu operatoriem piemēro līdzvērtīgu režīmu kā pārvades sistēmas operatoram valstī, kas piedalās pārvades sistēmu operatoru savstarpējā kompensāciju mehānismā; un ii) režīms, ko piemēro Apvienotās Karalistes pārvades sistēmu operatoriem, nav

---

⁵ Direktīva (ES) 2019/944 par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu, OV L 158, 14.6.2019., 125. lpp.; Direktīva 2009/73/EK par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz dabasgāzes iekšējo tirgu, OV L 211, 14.8.2009., 94. lpp.; Regula (ES) 2019/942, ar ko izveido Eiropas Savienības Energoregulatoru sadarbības aģentūru, OV L 158, 14.6.2019., 22. lpp.; Regula (ES) 2019/943 par elektroenerģijas iekšējo tirgu, OV L 158, 14.6.2019., 54. lpp.; Regula (ES) 2019/941 par riskgatavību elektroenerģijas sektorā, OV L 158, 14.6.2019., 1. lpp.; Regula (EK) Nr. 715/2009 par nosacījumiem attiecībā uz piekļuvi dabasgāzes pārvades tīkliem, OV L 211, 14.8.2009., 36. lpp.; Regula (ES) Nr. 1227/2011 par enerģijas vairumtirgus integritāti un pārredzamību, OV L 163, 15.6.2013, 1. lpp.

⁶ Attiecībā uz dažu ES iekšējā enerģijas tirgus noteikumu piemērojamību Ziemeļīrijai sk. šā paziņojuma B daļu.

⁷ Regula (ES) 2019/943 par elektroenerģijas iekšējo tirgu, OV L 158, 14.6.2019., 54. lpp.

⁸ Komisijas Regula (ES) Nr. 838/2010 (2010. gada 23. septembris), ar ko nosaka pamatnostādnes par pārvades sistēmu operatoru savstarpējo kompensāciju mehānismu un kopējo regulatīvo pieeju pārvades maksu noteikšanai, OV L 250, 24.9.2010., 5. lpp.; sk. A pielikuma 2. un 3. punktu.

⁹ Komisijas Regulas (ES) Nr. 838/2010 A pielikuma 7. punkts.

labvēlīgāks salīdzinājumā ar režīmu, ko piemērotu pārvades sistēmas operatoram, kas piedalās pārvades sistēmu operatoru savstarpējā kompensāciju mehānismā.

2. SAVSTARPĒJA SAVIENOJAMĪBA

ES gāzes un elektroenerģijas tirgus tiesību aktos ir izklāstīti noteikumi par starpsavienojumu jaudu aprēķināšanu un piešķiršanu un ir paredzēti mehānismi, kas atvieglo šo noteikumu īstenošanu. Konkrēti:

- ar Komisijas Regulu (ES) 2016/1719¹⁰ ir izveidota vienota platforma, ar kuras palīdzību tiek piešķirtas PSO nākotnes starpsavienojumu jaudas. Tā kalpo kā centrālais kontaktpunkts, kurā tirgus dalībnieki var rezervēt ilgtermiņa pārvades jaudas visā ES;
- ar Komisijas Regulu (ES) 2017/2195¹¹ ir izveidotas Eiropas balansēšanas platformas, kurās apmainās ar standarta balansēšanas produktiem. Tās kalpo kā vienoti kontaktpunkti, kuros ES PSO var īsā laikā iegūt balansēšanas enerģiju pāri robežām;
- ar Komisijas Regulu (ES) 2015/1222¹² ir ieviesta vienota nākamās dienas un tekošās dienas ES elektroenerģijas tirgu sasaistīšana. Tirgu sasaistīšana palīdz tirgus dalībniekiem organizēt lielapjoma elektroenerģijas darījumus pāri ES robežām tuvu piegādei. Vienota nākamās dienas un tekošās dienas tirgus sasaistīšana ir galvenais rīks, kas palīdz integrēt ES iekšējo elektroenerģijas tirgu. Regulā (ES) 2015/1222 arī paredzētas vienotas prasības par nominētu elektroenerģijas tirgus dalībnieku (NETO) iecelšanu tirgu sasaistīšanā. To pienākumi ietver uzdevumu saņemšanu no tirgus dalībniekiem, galvenās atbildības uzņemšanos par uzdevumu savietošānu un sadali saskaņā ar vienotas nākamās dienas un tekošās dienas tirgus sasaistīšanas rezultātiem, cenu publicēšanu un norēķiniem un klīringu, kas saistīti ar līgumiem, kuri izriet no darījumiem saskaņā ar attiecīgajiem dalībnieku līgumiem un noteikumiem. NETO ir tiesības piedāvāt savus pakalpojumus arī dalībvalstīs, kas nav dalībvalstis, kurās tie ir iecelti.

Tirdzniecības un sadarbības nolīguma ENER.13., ENER.14., ENER.15. un ENER.19. pantā ir noteikts satvars, kā izstrādā kārtību un tehniskās procedūras, lai varētu efektīvi izmantot elektroenerģijas un gāzes starpsavienotājus starp Savienību un Apvienoto Karalisti, un ir paredzēti mehānismi, kas atvieglo minēto pasākumu īstenošanu. Tomēr minētie pasākumi nedrīkst ietvert vai nozīmēt Apvienotās Karalistes pārvades sistēmu operatoru dalību Savienības procedūrās, kas attiecas uz starpsavienojumu izmantošanu¹³.

¹⁰ 48. līdz 50. pants Komisijas Regulā (ES) 2016/1719 (2016. gada 26. septembris), ar ko izveido nākotnes jaudas piešķiršanas vadlīnijas, OV L 259, 27.9.2016., 42. lpp.

¹¹ 19. līdz 21. pants Komisijas Regulā (ES) 2017/2195 (2017. gada 23. novembris), ar ko izveido elektroenerģijas balansēšanas vadlīnijas, OV L 312, 28.11.2017., 6. lpp.

¹² 5. un 6. nodaļa Komisijas Regulā (ES) 2015/1222 (2015. gada 24. jūlijs), ar ko izveido jaudas piešķiršanas un pārslodzes vadības vadlīnijas, OV L 197, 25.7.2015., 24. lpp.

¹³ Attiecībā uz elektroenerģiju sk. Tirdzniecības un sadarbības nolīguma ENER.13. panta 2. punktu un attiecībā uz gāzi – ENER.15. panta 3. punktu. Attiecībā uz gāzes pārvades sistēmām pašreizējie PSO izstrādātie komerciālie pasākumi, kas vajadzīgi, lai izpildītu pienākumus, kuri noteikti Komisijas 2017. gada 16. marta Regulā (ES) 2017/459, ar ko izveido gāzes pārvades sistēmu jaudas piešķiršanas

Izslēgšana no dalības attiecas uz vienoto nākotnes starpsavienojumu jaudas piešķiršanas platformu, Eiropas balansēšanas platformām un vienoto nākamās dienas un tekošās dienas ES elektroenerģijas tirgu sasaistīšanu. Bez tam Apvienotajā Karalistē bāzēti NETO ir kļuvuši par trešās valsts operatoriem un vairs nav tiesīgi veikt tirgus sasaistīšanas pakalpojumus Eiropas Savienībā.

3. SISTĒMAS DARBĪBAS KOORDINĀCIJA

Komisijas Regulā (ES) 2017/1485¹⁴ ir noteikts, ka PSO ir jāizveido sistēmas darbības reģioni. Turklāt Komisijas Regulā (ES) 2019/943¹⁵ ir noteikts, ka sistēmas darbības reģiona PSO līdz 2022. gada 1. jūlijam ir jāizveido reģionālais koordinācijas centrs. Reģionālie koordinācijas centri cita starpā palīdzēs PSO labāk pārvaldīt pārslodzi sistēmās un uzlabot jaudu aprēķināšanu starpsavienotajos.

Kopš 2021. gada 1. janvāra sistēmas darbības reģioni Apvienoto Karalisti vairs neaptver. Līdz ar to Apvienotās Karalistes PSO nevar līdzdarboties reģionālajos koordinācijas centros. Tas neskar iespēju, ka starp reģionālajiem koordinācijas centriem un Apvienotās Karalistes PSO varētu tikt īstenota tehniskā sadarbība.

4. ELEKTROENERĢIJAS UN GĀZES TIRDZniecība

Regula (ES) Nr. 1227/2011¹⁶ aizliedz tirgus ļaunprātīgu izmantošanu ES elektroenerģijas un gāzes vairumtirgos. Lai sekmīgi varētu saukt pie atbildības par tirgus ļaunprātīgu izmantošanu, Regulas (ES) Nr. 1227/2011 9. panta 1. punktā noteikts, ka ES bāzētajiem tirgus dalībniekiem jāreģistrējas savas valsts energoregulatora reģistrā. Tirgus dalībniekiem no trešām valstīm jāreģistrējas tās dalībvalsts energoregulatora reģistrā, kurā tie darbojas.

Kopš 2021. gada 1. janvāra Apvienotajā Karalistē bāzētie tirgus dalībnieki ir kļuvuši par trešās valsts dalībniekiem. Tas nozīmē, ka saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1227/2011 9. panta 1. punktu Apvienotajā Karalistē bāzētajiem dalībniekiem, kuri vēlas ES turpināt tirgoties ar vairumtirdzniecības energoproduktiem, ir jāreģistrējas tās dalībvalsts energoregulatora reģistrā, kurā tie darbojas. Saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1227/2011 9. panta 4. punktu reģistrācijas veidlapa ir jāiesniedz, pirms tiek veikts darījums, par kuru ir jāziņo.

Tirdzniecības un sadarbības nolīguma ENER.7. pantā paredzēts, ka Puses sadarbojas, lai atklātu un novērstu tirdzniecību, kuras pamatā ir iekšējās informācijas ļaunprātīga izmantošana un tirgus manipulācija, un attiecīgā gadījumā tās var apmainīties ar informāciju, tai skaitā par tirgus uzraudzības un izpildes pasākumiem.

---

mehānismu tīkla kodeksu, nav "Savienības procedūras" konkrētā nolīguma nozīmē. Tas neskar tādu procedūru vai pasākumu statusu, kas varētu tikt izstrādāti nākotnē.

¹⁴ Komisijas Regula (ES) 2017/1485, ar ko izveido elektroenerģijas pārvades sistēmas darbības vadlīnijas, OV L 220, 25.8.2017., 1. lpp.

¹⁵ Regulas (ES) 2019/943 34.–47. pants.

¹⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1227/2011 (2011. gada 25. oktobris) par enerģijas vairumtirgus integritāti un pārredzamību (*REMIT*), OV L 326, 8.12.2011., 1. lpp.

5. INVESTĪCIJAS PĀRVADES SISTĒMU OPERATOROS

Direktīva (ES) 2019/944¹⁷ un Direktīva 2009/73/EK¹⁸ paredz PSO sertifikāciju. Direktīvas (ES) 2019/944 53. pants un Direktīvas 2009/73/EK 11. pants paredz, ka tāda PSO sertifikācijai, kuru kontrolē persona vai personas no trešās valsts, ir piemērojami īpaši noteikumi. Konkrēti, direktīvās noteikts, ka dalībvalstīm un Komisijai ir jānovērtē, vai sertifikācijas piešķiršana konkrētajam pārvades sistēmas operatoram, kuru kontrolē trešās valsts persona(-as), neapdraudēs energoapgādes drošību dalībvalstī un ES.

Kopš 2021. gada 1. janvāra PSO, kas ir Apvienotās Karalistes investoru kontrolē, uzskata par PSO, ko kontrolē trešās valsts personas. Lai šie PSO varētu turpināt darbību ES, tiem ir vajadzīga sertifikācija saskaņā ar Direktīvas (ES) 2019/944 53. pantu un Direktīvas 2009/73/EK 11. pantu. Dalībvalstis var atteikt sertifikāciju, ja sertifikācijas piešķiršana rada draudus dalībvalsts energoapgādes drošībai.

6. NOTEIKUMI OGLŪDENRAŽU MEKLĒŠANAS, IZPĒTES UN IEGUVES ATĻAUJU PIEŠĶIRŠANAI UN IZMANTOŠANAI

Direktīvā 94/22/EK¹⁹ ir paredzēti noteikumi par atļauju piešķiršanu oglūdenražu meklēšanai, izpētei un ieguvei. Cita starpā tā nodrošina, ka procedūras ir pieejamas visiem subjektiem un ka atļaujas piešķiramas, pamatojoties uz objektīviem un publicētiem kritērijiem. Saskaņā ar Direktīvas 94/22/EK 2. panta 2. punkta otro daļu jebkuram subjektam, ko faktiski kontrolē trešās valstis vai trešo valstu valstspiederīgie, dalībvalstis valsts drošības apsvērumu dēļ var atteikt atļauju piešķiršanu minētajām darbībām un tās veikt.

Kopš 2021. gada 1. janvāra ir piemērojama Direktīvas 94/22/EK 2. panta 2. punkta otrā daļa, ja atļaujas ir piešķirtas vai ir iesniegts pieprasījums tās piešķirt subjektam, kas faktiski ir Apvienotās Karalistes vai Apvienotās Karalistes valstspiederīgo kontrolē.

B. ZIEMEĻĪRIJĀ KOPŠ PĀREJAS PERIODA BEIGĀM PIEMĒROJAMIE NOTEIKUMI

Kopš pārejas perioda beigām ir piemērojams Protokols par Īriju/Ziemeļīriju ("Ī/ZĪ protokols").²⁰ Lai turpinātu piemērot Ī/ZĪ protokolu, periodiski ir jāsaņem Ziemeļīrijas Leģislatīvās asamblejas piekrišana, un sākotnējais piemērošanas periods ir 4 gadi pēc pārejas perioda beigām.²¹

Ī/ZĪ protokolā ir noteikts, ka daži ES tiesību noteikumi ir piemērojami arī Apvienotajai Karalistei un tās teritorijā attiecībā uz Ziemeļīriju. Turklāt Ī/ZĪ protokolā ES un Apvienotā Karaliste ir vienojušās, ka Ziemeļīriju uzskata par dalībvalsti, ciktāl ES

¹⁷ Direktīva (ES) 2019/944 par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu, OV L 158, 14.6.2019., 125. lpp.

¹⁸ Direktīva 2009/73/EK par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz dabasgāzes iekšējo tirgu, OV L 211, 14.8.2009., 94. lpp.

¹⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 94/22/EK (1994. gada 30. maijs) par atļauju piešķiršanas un izmantošanas noteikumiem oglūdenražu meklēšanai, izpētei un ieguvei, OV L 164, 30.6.1994., 3. lpp.

²⁰ Izstāšanās līguma 185. pants.

²¹ Ī/ZĪ protokola 18. pants.

noteikumi ir piemērojami Apvienotajai Karalistei un tās teritorijā attiecībā uz Ziemeļīriju.²²

Ī/ZĪ protokolā ir paredzēts, ka dažus ES noteikumus, kas attiecas uz elektroenerģijas vairumtirgiem, piemēro Apvienotajai Karalistei un tās teritorijā attiecībā uz Ziemeļīriju.²³

Tas nozīmē, ka šā paziņojuma A un B daļā atsaucies uz ES, ciktāl tās attiecas uz elektroenerģijas ražošanu, pārvadi, sadali un piegādi, elektroenerģijas vairumtirdzniecību un elektroenerģijas pārrobežu tirdzniecību²⁴, ir jāsaprot kā atsaucies, kas ietver Ziemeļīriju, taču atsaucies uz Apvienoto Karalisti ir jāsaprot kā atsaucies tikai uz Lielbritāniju.

Konkrētāk, tas cita starpā nozīmē turpmāk minēto.

- Pārvades sistēmu operatoru savstarpējā kompensāciju mehānisma vajadzībām Ziemeļīrijā bāzētus operatorus pielīdzina Savienības operatoriem (sk. A daļas 1. punktu).
- Nākotnes starpsavienojumu jaudu vienotās piešķiršanas platformas, Eiropas balansēšanas platformu un vienotās nākamās dienas un tekošās dienas tirgus sasaistīšanas vajadzībām Ziemeļīrijā bāzētus operatorus pielīdzina Savienības operatoriem (sk. A daļas 2. punktu).
- Attiecībā uz elektroenerģijas vairumtirdzniecību Ziemeļīrijā turpina piemērot Regulas (ES) Nr. 1227/2011 noteikumus. Līgumi un atvasinātie instrumenti, kas attiecas uz elektroenerģijas (bet ne gāzes) piegādi vai pārvadīšanu Ziemeļīrijā, ir vairumtirdzniecības energoprodukti, kas definēti Regulā (ES) Nr. 1227/2011 (sk. A daļas 4. punktu).

Tomēr Ī/ZĪ protokols izslēdz iespēju Apvienotajai Karalistei attiecībā uz Ziemeļīriju:

- piedalīties Savienības lēmumu pieņemšanā un veidošanā²⁵;
- atsaukties uz izcelsmes valsts principu vai savstarpēju atzīšanu, cita starpā attiecībā uz reģistrāciju valsts kompetentajā iestādē²⁶.

Konkrētāk, tas cita starpā nozīmē turpmāk minēto.

- Ziemeļīrijas regulators ir izslēgts no dalības Energoregulatoru sadarbības aģentūrā.
- Reģistrācija Apvienotās Karalistes regulatīvajā iestādē, kura rīkojas attiecībā uz Ziemeļīriju, Eiropas Savienībā nav derīga (sk. Ī/ZĪ protokola 7. panta 3. punktu).

²² Izstāšanās līguma 7. panta 1. punkts saistībā ar Ī/ZĪ protokola 13. panta 1. punktu.

²³ Ī/ZĪ protokola 9. pants un minētā protokola 4. pielikums.

²⁴ Nepiemēro noteikumus, kas saistīti ar mazumtirgiem un patērētāju aizsardzību.

²⁵ Ja nepieciešams apmainīties ar informāciju vai savstarpēji apspriesties, tas notiks apvienotajā konsultatīvajā darba grupā, kura izveidota ar Ī/ZĪ protokola 15. pantu.

²⁶ Ī/ZĪ protokola 7. panta 3. punkta pirmā daļa.

Tādējādi tirgus dalībniekiem, kas tirgojas ar vairumtirdzniecības energoproduktiem, jāreģistrējas kādā Savienības dalībvalstī.

Vispārīga informācija par iekšējam enerģijas tirgum piemērojamajiem Savienības tiesību aktiem ir atrodama enerģētikas rīcībpolitikai veltītajā Komisijas vietnē (<https://ec.europa.eu/energy/en/home>). Šī vietne vajadzības gadījumā tiks atjaunināta ar papildu informāciju.

Eiropas Komisija
Enerģētikas ģenerāldirektorāts